

2022-IEJI – PRANCIŠKAUS SKORINOS METAI

2022-uosius Lietuvos Respublikos Seimas yra paskelbęs Lietuvos spaustuvininko, knygų spausdinimo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje (LDK) ir visoje Rytų Europoje pradininko Pranciškaus Skorinos (1470–apie 1551) metais. 1517–1519 m. Prahoje P. Skorina atskiromis knygomis išspausdo į bažnytinę slavų kalbą išverstą Šventąjį Raštą – „*Rusėniškąją Bibliją*“, kuri yra svarbus Lietuvos, Baltarusijos, Čekijos, Ukrainos knygos meno paminklas. Apsigyvenęs Vilniuje ir čia įkūręs spaustuvę, jis 1522 m. Vilniuje išspausdino psalmių ir įvairių didaktinių pamokymų rinkinį „*Mažąją kelionių knygelę*“ (*Malaja podorožnaja knižica*), 1525 m. „*Apaštalas*“ (*Apostol*), kurią sudaro apaštalų laišakai iš Naujojo Testamento. Šie leidiniai – pirmosios knygos, išspausdintos Lietuvos Didžiosiojoje Kunigaikštystėje.

Nuotraukoje dešinėje – Pranciškaus Skorinos portretas (medžio raižinys iš „*Rusėniškosios Biblijos*“ – „*Karalių knygos*“, 1518 m.)

PRANCIŠKUS SKORINA

„Mažoji kelionių knygelė“ © Belgazprombank

Pranciškus Skorina (bltr. *Francysk Skaryna*, *Francišak Skaryna*) – Lietuvos spaustuvininkas, knygų spausdinimo LDK pradininkas, pirmosios spaustuvės Lietuvoje (Vilniuje) įkūrėjas ir knygų leidėjas, vadinamųjų laisvųjų mokslų ir medicinos daktaras (1512), poliglotas. Knygas spaudai rengė ir spausdino slavų kanceliarine kalba.

P. Skorina gimė 1470 m. Polocke (Baltarusija), mirė apie 1551 m. Prahoje (?).¹

1506 m. jis baigė Jogailos universitetą, kuriame studijavo aritmetiką, geometriją, astronomiją, gramatiką, logiką, retoriką, muziką. Baigęs studijas keliavo po Europą – aplankė daug šalių, domėjosi jų istorija, kultūros, mokslo pasiekimais. P. Skorina

mokėjo daug kalbų (senovės slavų, rusų, lenkų, čekų, hebrajų, graikų, lotynų) ir tai šiose kelionėse, jo tolesniame gyvenime bei darbe labai pravertė. Vėliau P. Skorina žinias dar gilino Paduvos / Padujos universitete ir 1512 m. jį eksternu baigė, ten įgydamas medicinos daktaro laipsnį.

Pirmąją savo spaustuvę, finansiškai remiant turtingiems vilniečiams, jis 1517 m. įkūrė Prahoje. Čia P. Skorina parengė spaudai ir 1517 m. išleido „*Psalmyną*“, o 1517–

1519 m. – ir kitas 22 Senojo Testamento knygas (*Rusėniškoji Biblija / Biblija ruska*). Vilniuje jis įsikūrė apie 1519–1521-uosius metus. Atvykdamas čia P. Skorina atsivežė ir spaustuvės reikmenis, popieriaus atsargų. 1522 m. Vilniaus miesto burmistro J. Babičiaus namuose (spėjama, kad jis stovėjo ties Didžiosios ir Stiklių gatvių sankirta) P. Skorina įkūrė pirmąją spaustuvę Rytų Europoje. Joje jis parengė spaudai bei 1522 m. išspausdino jau minėtą pirmąją knygą LDK – „*Mažąją kelionių knygelę*“, o 1525 m. – „*Apaštala*“. P. Skorinos parašytose šių leidinių pratarmėse yra populiariai išdėstytos humanistines liaudies švietimo idėjos. „Vilniuje išleistos P. Skorinos kny-

Vilniaus senamiestis. Danutės Mukienės nuotrauka